

Hikmet Yurdu, Yıl: 12 C: 12 Sayı: 24 Temmuz – Aralık, 2019/2, ss. 249 - 254

Kitap Tanıtımı: Oruç İlmihali

Book Presentation

YI Öğr. Mehmet Fatih Söyler

Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslam Hukuku Ana Bilim Dalı

soylerfatihh@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0463-3764

ATIF: Söyler, Fatih, "Kitap Tanıtımı: Oruç İlmihali", YIL: 12, CİLT: 12, SAYI: 24, Temmuz - Aralık 2019/1, ss. 249 - 254

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 07 Nisan/April 2019

Kabul Tarihi / Accepted: 07 Nisan/April 2019

Yayın Tarihi / Published: 01 Temmuz/July 2019

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Temmuz-Aralık /July-December

YIL/ Year :12 Cilt / Volume: 12 Sayı / Issue: 24 Sez / Pub Date:

Temmuz-Aralık, 2019/2 **Sayfa / Pages:** 249 - 254

İntihal / Plagiarism: Bu makale, TURNİTİN intihal programıyla tarandıktan sonra, iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Kitap Adı	: Oruç İlmihali
Yazar	: Doç. Dr. İsmail Karagöz
Basım Yeri	: Ankara,
Baskı	: 3. Baskı,
Yayın Yılı	: 2013
Yayınlayan Kurum	: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s
Sayfa Sayısı	: 175

Hız. Peygamber ve ona gönderilen Kur'an-ı Kerim, tevhit akidesinin son halkasını oluşturmaktadır. Kur'an ve sünnet ışığında pek çok İslami ilim ortaya çıkmıştır. Hicri 2. yüzyılda teşekkül eden bu ilimlerden birisi hiç şüphesiz fıkıh ilmidir. Fıkıh ile ilgili bu güne kadar pek çok çalışma yapılmış ve ilk dönem, İslam tarihinden itibaren önemli eserler ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmamızda, tanıtmak için ele aldığımız bu eser son zamanlarda hazırlanmış değerli eserlerden bir tanesidir. Bu eserde ele alınan oruç ibadetinin, gerektiği şekilde yerine getirilmesi hususunda Müslüman milletimize yardımcı olmak amacıyla bu eser kaleme alınmıştır. Dini hayatın yaşanmasında, dini bilgiler edinme aşaması her şeyden önce gelir. Hakkında bilgi sahibi olunmayan ya da gereği kadar bilinmeyen bir şeyin uygulanması ya da ondan sonuç alınması mümkün değildir. Bu durum diğer ibadetlerde olduğu gibi oruç ibadetinde de söz konusudur. Önemli olan oruç ibadeti ile elde edilmek istenen yararları ulaştırmaktır. Eser geçmişten günümüze, Müslümanların oruç ibadeti ile aç veya susuz kalması amaçlanmayıp, oruç ibadeti ve oruç ayı olan Ramazan'a layık olduğu önemi atfetme gayret ve samimiyet içinde olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bilinç ile oluşturulan eserin Müslümanlara faydalı olacağı inancında olduğunu belirtmiştir yazar.

Eserin müellifi olan Karagöz, oruç ilmihali isimli eserini oluştururken nasıl bir bakış açısıyla eseri ele aldığını kitabının önsöz kısmında şöyle ifade etmektedir:

"Bu dünyada var oluşumuzun gerçek amacı, yaratığımızı tanımak ve Allah'a ibadet etmektir. İbadet, inanan insanın, inandığı varlıkla iletişimidir. İbadet Allaha olan

sevgi, saygı ve ona olan bağlılığın bir göstergesidir. Hiç şüphesiz yerine getirdiğimiz ibadetin anlamını, amacını, hikmetini bilmek ve bunu gözetmek de ibadet etme bilincinin bir parçasıdır. Dini bir görev olması yanında ibadet, hem bireysel hem de toplumsal olarak eğitici ahlaki bir işleve sahiptir. Söz gelişi, İslam'ın beş temel esaslarından biri olan oruç ibadeti diğerlerinden farklı olarak bazı şeyleri yapmama esasına dayanır. Diğer bir ifade ile oruç pasif bir yapı arz eder. Bu bakımdan vazgeçilmez bir prensibi olan samimiyet ve gösterişten uzak oluş, oruç ibadetinde kendini gösterir. Bu niteliği ile oruç bir irade, samimiyet, sabır eğitimi programı, Ramazan ayında bu programın uygulandığı bir süreç konumundadır. Ramazan ayı ve oruç ibadetinin kültür hayatımıza bıraktığı izler, yüzyıllardan beri varlığını sürdürmektedir. Ne mutlu ki milletimiz asırlardan beri yaşanan Ramazan ve oruç heyecanını aynen yaşamaya devam etmektedir.” (s.11)

Eser bir giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde “Ramazan ayı ve fazileti”, birinci bölümde, “orucun farz oluşu ve çeşitleri” , ikinci bölümde “orucun farz oluş ve çeşitleri” üçüncü bölümde, “oruçla alakalı dini hükümler” ,dördüncü bölümde “ Ramazan ve oruç sevinci ve Bayram”. Konuları işlenmiştir. İşlenen konulara delil teşkil eden ayet ve hadisler orijinal metinleriyle beraber verilmiştir. Çalışmanın Müslümanlar açısından fayda sağlaması amaçlanmıştır.(s.12)

Eserin “ giriş” kısmında Ramazan ayı ve faziletinden , “Ramazan” kelimesinin lügat ve terim anlamından, Ramazan ayının değeri ve öneminden bahsedilmiş ve bu başlıklar altında açıklamalar yapılmıştır. Ramazan ayının başlangıç vaktini ve çıkış vaktini belirlemek için, Şaban ayının 29’unda hilali gözlemek gerektiğini ve yine Ramazan ayının bitiş zamanını tespit etmek için, Şevval ayının girdiği ve bayramın geldiğini anlamak için Ramazan’ın 29’unda hilali gözlemek gerektiği anlatılmıştır. Bu konuda şu hadis delil getirilmiştir: “Ramazan hilalini görmedikçe oruca başlamayın,(Şevval) hilalini görmedikçe oruca son vermeyin. Hava bulutlu olursa, ayın sonunu takdir ederek belirleyiniz”.(Ayı otuza tamamlayınız).(Buhari . “Savm”, 11) (s. 12)

Ramazan ayını değerli ve önemli kılan hususların başında son ilahi mesaj olan Kur’an’ın bu ayda yeryüzüne indirilmeye başlanmış olmasından gelir. Ayrıca İslam’ın beş temel esaslarından biri olan oruç ibadeti de bu ayda yerine getirilir. Bin aydan daha hayırlı olan Kadir gecesi Ramazan ayı içerisindedir. Bu ayda yapılan ibadetlere diğer aylara göre daha çok sevap verilir. Ramazan ayı müminler için af ve mağfiret, sosyal yardımlaşma ve dayanışma ve ayrıca bolluk ve bereket ayı olduğu bu eserde yinelenmiştir. Eserin bu bölümünde detaylı bir şekilde bahsedilen konular anlatılmış, okuyucunun daha iyi kavraması amaçlanmıştır. (s.12-28)

Yine eserin bu bölümünde, Ramazan ayının nefsi terbiye etme ve sabır ayı olması hasebiyle Allah'ü Tea'lanın "Ancak sabredenlere mükâfatları eksiksiz verilir". (Zümer, 39/ 10) Buyurması ve Hz. Peygamber'in "Ramazan ayı sabır ayıdır, sabrın sevabı ise cennettir." (Münziri 11 ,94-95) buyurması, orucun meşakkatine sabretmenin karşılığında ise cennetin olacağını bildirmesi ve ayrıca nefsanî arzuların dizginlenmesine bu kısımda detaylıca vurgu yapılmıştır. (S. 29)

Yazar Ramazan ayının özel olması hasebiyle bu aya hürmeten hazırlık yapılarak girilmesi gerektiğinden bahsetmiş ve özellikle şunlara değinmiştir:

1. Gönlümüz ve ruhumuzla, iyi arzu ve isteklerimizle Ramazan ayına girmeliyiz. Kötü alışkanlıklarımızı bırakmalıyız.

2. Ramazan ayını en iyi şekilde ihya etmeli, oruç tutmalı, mukabele okumalı ve gücümüz nispetinde fakir insanlara iftar verme gibi ibadetleri yapmaya azim ve gayret içinde olmalıyız.

3. Sahur ve iftar sofralarını israfa kaçmadan zenginleştirmeliyiz.

4. Yanımızda çalıştırdığımız insanlar varsa onlara hoş görülmesi olmalı ve onların işlerini hafifletmeliyiz.

5. İnsan haklarına saygılı olmalı, bu aya hürmeten küskünler varsa barıştırmalıyız. Diyerek Ramazan ayının ne kadar önemli bir ay olduğunu bizlere hatırlatmak istemiştir.(s.30)

Birinci bölümde, "Oruç ibadetinin önemi ve fazileti, oruç ibadetinin tarihi seyri, oruç ibadetinin hikmetleri" gibi başlıklar altında okuyucuya doyurucu bilgiler verilmiştir. Oruç'un geçmişinin insanlık tarihi kadar eski olduğu ve bu ibadetin önceki milletlerde de farz olduğu belirtilmiş ve Kur'an ayetinden de delil getirilmiştir. "Ey müminler! (Kötülüklerden ve haramlardan) korunmanız için oruç tutmak sizden öncekilere farz kılındığı gibi sizlere de farz kılındı."(Bakara,2/ 183). ayette geçen "sizden öncekiler" ifadesi, ilk insan olan Âdem (as.) kadar bütün insanları içerdiğinden, kıyamet gününe kadar gelecek insanlara da orucun farz olduğu emri anlatılmıştır.(s.39)

Dünyanın neresinde yaşarsa yaşasınlar bütün insanların, hak veya batıl birer dinleri olduğu ve bu dinlerin uygulamaları arasında oruç ibadetinin de olduğu bu eserde anlatılmıştır. Brahmanizm, Hinduizm, Yahudilik, Hıristiyanlık gibi dinlerde oruç ibadeti var olup, Hz. Peygamberin döneminden öncede Hicaz bölgesinde oruç ibadetinin olduğu eserde anlatılmıştır. Buradan anladığımız odur ki insanlık var olduğu sürece her inanışta oruç ibadeti, miktar ve zaman açısından değişik olsa da yerine getirilen bir ibadet ol-

duğudur. Yazar bu bilgileri vermek suretiyle, biz araştırmacıların dikkatini çekmeyi amaçlamıştır.(s.41-43)

İkinci bölüm , “Oruç’un farz oluşu ve çeşitleri “, başlığı altında kaleme alınmış, oruç tutmakla yükümlü olanlardan bahsedilmiş akıllı, baliğ, hür ve Müslüman olan bireylerin bu ibadeti yerine getirmekle yükümlü olduklarını, yerine getirilmeyen oruç ibadetinden Müslümanların sorumlu tutulacağından bahsedilmiştir. Ayrıca yine bu bölümde oruç tutmamayı Mubah kılan mazeretlerin neler olduğundan da bahsedilmiş ve şu kimselerin bu kapsamda olduğu anlatılmıştır. Hastalık, yolculuk, hamilelik, emzikli olmak, yaşlılık, dayanılmayacak derecede açlık ve susuzluk, çok ağır işlevde çalışmak, geçici olarak aklını yitirmek, bayılmak bu durumda olan insanlar, güçlerini yitirdikleri takdirde orucu tutarlar .(s. 70-75)

Oruç’un çeşitleri başlığı altından farz, vacip, nafil ve mekruh oruçlardan bahsedilmiş ve bu oruçlar ayrı ayrı anlatılmış, oruca başlama zamanı, orucu bozan ve bozmayan durumlar gibi bilgilerde kısaca verilmiştir.(s.75-91) Ayrıca bu bölümde, yazar orucu bozup bozmama bakımından, bazı tedavi yöntemlerinden bahsetmiştir. Bunlardan bazıları da şunlardır: Astım hastalarının kullandığı spreyin orucu bozmadığı, göz damlası, burun damlası, dilaltı hapı, endoskopi, kolonoskopi, kulak damlası, lavman, fitil kullanımı, diyaliz, anjiyo, biyopsi yaptırmak, kan vermek, makyaj yaptırmak gibi durumların oruca zarar vermediğinden bahsedilmiştir.(s. 113-120)

Dördüncü bölüm “ Ramazan ve oruç sevinci bayram” başlığı altında, sevinç ve neşe günleri olan bayramların müminlerin üzerindeki olumlu etkisinden bahsedilmiştir. Dini bayramlarımızın dini bilinci ve dini duyguları kuvvetlendirdiğine değinilerek, ayrıca bayramların insanlar arasında kaynaşmaya, dayanışmaya ve yardımlaşmaya yol açtığı ifade edilmiştir. Bayramların sevinç günleri olması hasebiyle bu günlerde ilk önce bayram nazmı kılınması, sonra da müminlerin birbirleriyle kaynaşması gerektiğine vurgu yapılmıştır.(s.125-136)

Yazar, sonuç olarak bu eserinde Allah’a kulluk için yaratılan insanın bu görevini yerine getirebilmesi için dinin emir ve yasaklarına, helal ve haramlara riayet etmesi; Allah’a, kendisine, ailesine, insanlara ve diğer varlıklara karşı görevini yerine getirmesi, günlük, aylık, haftalık ve ömürlük ibadetleri ifa etmesi gerekir. Yılda bir kere eda ettiğimiz ibadet olan oruçta bu kabildendir. Oruç ibadeti Ramazan ayında eda edilir. Farz olan bir ibadettir. Dolayısıyla Müslümanlar bu ilahi emri yerine getirirler; teravih namazını kılarlar, mukabele okurlar, zekâtını verirler, tövbe ve istiğfar ederler, fakirlere yardım ederler, kadir gecesini ihya ederler.(s.137)

Tanıtmaya çalıştığımız bu eser, ibadet hukuku meselelerinden olan oruç hakkında, detaylı bilgiler verme açısından son derece isabetli olmuştur. Değerli bir emeğin ürünü olduğuna ve ilim çevrelerince ve toplum tarafından çokça istifade edileceğine inanıyoruz.